

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om skyldighet att medge insyn i och lämna uppgifter om vissa företags ekonomiska verksamhet

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

Lagen om skyldighet att medge insyn i och lämna uppgifter om vissa företags ekonomiska verksamhet gäller offentliga företag och företag som har getts exklusiva eller särskilda rättigheter eller som har anförtrots att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. Den gällande lagen tillämpas dock inte på företag vars omsättning understiger 40 miljoner euro per år. I propositionen föreslås att i lagen ska införas bestämmelser om skyldigheten för företag som tillhandahåller tjänster av allmänt ekonomiskt intresse att ha separat redovisning, även om omsättningen understiger denna omsättningsgräns. Ändringen föreslås framför allt för att myndigheten oberoende av företagets storlek ska kunna förvissa sig om att tillhandahållandet av

tjänsterna inte överkompenseras, vilket kunde ge företaget en obehörig fördel jämfört med konkurrenterna. Det föreslås att övervakningen genomförs så att företaget årligen lämnar tjänsteuppdragsgivaren en särredovisningskalkyl, där de kostnader och intäkter som hänför sig till tillhandahållandet av tjänsterna specificeras. Förfarandet förbättrar uppföljningen av kostnadseffektiviteten vid användningen av allmänna medel. Den föreslagna ändringen baserar sig på den utveckling som skett i Europeiska gemenskapens domstolspraxis och i bestämmelserna om statligt stöd.

Lagen föreslås att träda i kraft den 1 januari 2010.

ALLMÄN MOTIVERING

1 Nuläge

1.1 Lagstiftning och praxis

I lagen om skyldighet att medge insyn i och lämna uppgifter om vissa företags ekonomiska verksamhet (19/2003), nedan insynslagen, har nationellt verkställtts kommissionens direktiv 80/723/EEG av den 25 juni 1980 om insyn i de finansiella förbindelserna mellan medlemsstater och offentliga företag samt i vissa företags ekonomiska verksamhet jämte ändringar. Innan insynslagen stiftades hade nämnda direktiv verkställtts genom lagen om skyldighet att lämna uppgifter om vissa offentliga företag (183/1993), som upphävdes då insynslagen stiftades. Det nämnda direktivet har på grund av de många ändringar som gjorts i det ersatts av direktiv 2006/111/EG av den 16 november 2006 om insyn i de finansiella förbindelserna mellan medlemsstater och offentliga företag samt i vissa företags ekonomiska verksamhet, nedan direktivet om insyn.

Begreppet ”tjänster av allmänt ekonomiskt intresse” kommer från 86.2 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen och inga betydande förändringar i tolkningen av begreppet har skett under de senaste åren. Om tjänsterna används uttrycket ”tjänster av allmänt ekonomiskt intresse” även i artikel 16 i fördraget. Med detta begrepp avses ekonomiska tjänster som bedöms ligga i allmänhetens intresse och som därför omfattas av särskilda förpliktelser från medlemsstaternas sida. Med medlemsstat avses förutom centralförvaltningen även lokala myndigheter. Vid definitionen av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, har medlemsstaternas myndigheter en omfattande prövningsrätt. Nationella särdrag kan beaktas på såväl riksnivå som lokalt. Som exempel på tjänster som omfattas av särskilda förpliktelser kan nämnas lotstjänster, hantering av oljeavfall, lagstadgade sjukvårdstjänster, sjukhus, social bostadsproduktion, ett heltäckande bybutiks-

system, posttjänster, bankkonto, rundradioverksamhet, försörjningsberedskap och trafikförbindelser (t.ex. havs- och flygtrafik). Definitionen kan således inte tillämpas på all ekonomisk verksamhet, utan den måste begränsas till vissa områden som är nödvändiga för medborgarna och företagen i medlemsstaten. Ett speciellt särdrag för Finland är en hög socialskyddsnivå och en omfattande offentlig basservice. En avgörande yttre faktor är landets synnerligen glesa bosättning, som skapar särskilda behov av många tjänster, som till exempel fungerande trafikförbindelser.

Efter det att insynslagen stiftades har en avsevärd utveckling skett när det gäller den offentliga finansieringen av ifrågavarande tjänster. Gemenskapernas domstol har i en dom av den 24 juli 2003 (mål C-280/00, Altmark Trans, punkterna 88–93) fastställt kriterierna för när en ersättning som betalas till ett företag för tillhandahållande av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse inte är ett sådant statligt stöd som avses i artikel 87.1 i fördraget. Eftersom det inte är fråga om ett statligt stöd i den bemärkelse som avses i artikel 87, binder de förfaranden som gäller statligt stöd inte en sådan ersättning. De behöver till exempel inte meddelas till kommissionen.

Om den ersättning som ska betalas för en tjänst inte uppfyller kraven i Altmark-domen, ska normala förfaranden för statligt stöd följas. Kommissionen publicerade i november 2005 ett regelverk för övervakningen av de ersättningar som ska betalas för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse i sådana situationer då kriterierna enligt Altmark-domen inte uppfylls. Till regelverket hör följande rättsakter:

– kommissionens beslut av den 28 november 2005 om tillämpningen av artikel 86.2 i EG-fördraget på statligt stöd i form av ersättning för offentliga tjänster som beviljas vissa företag som fått i uppdrag att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse (2005/842/EG), nedan 2005 års beslut,

– gemenskapens rambestämmelser för statligt stöd i form av ersättning för offentliga tjänster (2005/C 297/04), nedan 2005 års rambestämmelser, och

– kommissionens direktiv 2005/81/EG av den 28 november 1980 om ändring av direktiv 80/723/EEG om insyn i de finansiella förbindelserna mellan medlemsstater och offentliga företag samt i vissa företags ekonomiska verksamhet.

Kommissionen publicerade den 20 november 2007 som en del av översynen av den inre marknaden meddelandet ”Tjänster av allmänt intresse, däribland sociala tjänster av allmänt intresse – ett nytt europeiskt åtagande”. Dessutom publicerade kommissionen tre arbetsdokument om den senaste tidens utveckling inom tjänster av allmänt intresse, om statliga stöd, offentlig upphandling och sociala tjänster av allmänt intresse. I dokumenten klarläggs kommissionens syn på organisering av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse och bestämmelserna om dem.

I gemenskapens konkurrensrätt krävs nu konsekvent att ersättningarna för utförande av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse övervakas oberoende av företagets storlek. Enligt det tredje Altmark-kriteriet ”får ersättningen inte överstiga vad som krävs för att täcka hela eller delar av de kostnader som har uppkommit i samband med skyldigheterna att tillhandahålla allmännyttiga tjänster, med hänsyn tagen till de intäkter som därvid har erhållits och till en rimlig vinst på grund av fullgörandet av dessa skyldigheter”. Samma förbud mot överkompensation ingår också i 2005 års beslut och rambestämmelser. Förbudet utgår ifrån det grundläggande antagandet att överkompensation till ett företag ger det möjlighet att underprissätta sina produkter på andra marknader än dem för vilka ersättningen ursprungligen är avsedd.

För att konkurrensneutraliteten ska tryggas krävs alltså att den ersättning som betalas till företaget inte överstiger det som behövs för tillhandahållande av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse inklusive en rimlig vinst. I praktiken förutsätter övervakningen oundvikligen att det finns tillgång till tillförlitlig information om vilka kostnader skyldigheten att tillhandahålla offentliga tjänster orsakar

företaget och vilka intäkter företaget får från verksamheten i fråga.

I 2005 års beslut definieras de ersättningar för utförande av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse som klassificeras som statligt stöd och som inte på förhand behöver godkännas av kommissionen enligt artikel 88.3 i fördraget. Artikel 5.5 i beslutet lyder: ”Om ett företag bedriver verksamhet både i form av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse och i form av annan verksamhet, skall det klart framgå av den interna redovisningen vilka kostnader och intäkter som hänger samman med tjänsten av allmänt ekonomiskt intresse och vilka kostnader och intäkter som avser andra tjänster samt parametrarna för fördelning av kostnaderna och intäkterna. Kostnader för eventuell verksamhet vid sidan om tjänsten av allmänt ekonomiskt intresse skall täcka alla rörliga kostnader, ett lämpligt bidrag till de gemensamma fasta kostnaderna och en rimlig avkastning på eget kapital. Ingen ersättning skall ges för sådana kostnader.” 2005 års rambestämmelser gäller situationer som faller utanför beslutet och i punkt 19 förutsätts att av företagets interna redovisning klart ska framgå vilka kostnader och intäkter som hänger samman med tjänsten av allmänt ekonomiskt intresse och vilka kostnader och intäkter som avser andra tjänster samt parametrarna för fördelning av kostnaderna och intäkterna.

I Altmark-beslutet är det fråga om tolkningen av artiklarna 86 och 87 i fördraget, och det förpliktar därför samtliga aktörer i medlemsstaterna. Också kommissionens beslut binder direkt dem som besluten är riktade till. 2005 års beslut är riktat till alla medlemsstater och alla nationella myndigheter är därför skyldiga att följa dess bestämmelser. Beslutet kan tillämpas om uppdragstagaren av en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse har en årlig omsättning som understiger 100 miljoner euro och ersättningsbeloppet understiger 30 miljoner euro. Nämda gränser gäller inte sjukhus och inte företag som ansvar för social bostadsproduktion.

Rambestämmelserna gäller situationer om vilka inte har föreskrivits något särskilt undantag från underrättelseskyldigheten med anledning av artikel 88 i fördraget, dvs. situationer då medlemsstaten på förhand ska un-

derrätta kommissionen om ett planerat stöd. Stödet får inte genomföras förrän kommissionen har godkänt det. Rambestämmelserna är inte direkt bindande för medlemsstaterna, men i praktiken godkänner kommissionen sällan andra stöd än dem som överensstämmer med rambestämmelserna i fråga om stödformer som hör till deras tillämpningsområde. Rambestämmelserna kodifierar i praktiken domstolens och kommissionens etablerade tolkning av artikel 86.2 i EG-fördraget.

Skyldigheten att ha separat redovisning enligt insynslagen uppfyller såväl Altmarkkriteriet som kraven enligt 2005 års beslut och rambestämmelser på särredovisning av konton, om det företag som utför tjänsten har en omsättning som överstiger 40 miljoner euro på årsnivå. Enligt 6 § i insynslagen ska ett företag som är skyldigt att ha separat redovisning för de särredovisade verksamheterna som en not till bokslutet presentera resultaträkningar, varav alla intäkter från och kostnader för respektive verksamhet framgår. De principer som har följts i kostnadsberäkningen ska beskrivas tydligt, de ska kunna motiveras objektivt och tillämpas konsekvent. Det lagstaddade bemyndigandet att utfärda förordning i syfte att ge en mer detaljerad reglering har tillsvidare inte tillämpats. Däremot finns det författningar om skyldighet att ha separat redovisning inom särskilt reglerade områden som faller utför tillämpningsområdet för direktivet om insyn. Med stöd av elmarknadslagen har till exempel utfärdats handels- och industriministeriets förordning om särredovisning av elaffärsverksamheter (79/2005), där det ges detaljerade anvisningar om redovisning av en sammanslutnings elaffärsverksamheter och delfunktioner inom elnätsverksamheten skilt från varandra. Med undantag av dessa branschspecifika undantag finns det för närvarande ingen gällande nationell lagstiftning om skyldighet att ha separat redovisning för företag vars omsättning understiger 40 miljoner euro. Dessa berörs endast av ovan beskrivna gemenskapsrättsakter.

1.2 Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i utlandet

Utöver genomförandet av det egentliga direktivet om insyn har även i andra EU-länder genomförts eller pågår åtgärder som gäller tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. Enligt 2005 års beslut skulle medlemsstaterna senast den 19 december 2008 lämna in rapporter om de tjänster av allmänt ekonomiskt intresse som hör till beslutets tillämpningsområde. På grundval av dem kommer kommissionen senast den 19 december 2009 att göra en konsekvensanalys av regleringen. Uppgifterna i de rapporter som medlemsstaterna har lämnat in eller kommissionens analys har således inte ännu publicerats.

Egentlig lagstiftning om 2005 års beslut och rambestämmelser finns t.ex. i Grekland, Lettland, Slovenien och Ungern. I Storbritannien, Holland och Norge har myndigheterna närmast utarbetat icke-bindande nationella tolkningsanvisningar för uppfyllandet av skyldigheten att tillhandahålla offentliga tjänster.

Skyldigheten att tillhandahålla offentliga tjänster har tillämpats på många olika sätt i olika medlemsländer. I Storbritannien omfattar de lokala tjänsterna bland annat fritidstjänster, såsom verksamhet vid idrottslokaler och simhallar, kulturtjänster (museer, konsgallerier, bibliotek), park- och badstrands-tjänster (rengöring och underhåll), avfallsinsamling och avfallsbehandling samt vägbyggnads- och underhållstjänster. I Tyskland betraktas bland annat tillhandahållande av vatten, transport- och parkeringstjänster som tjänster av offentlig natur. I Frankrike betraktas som motsvarande tjänster till exempel avloppssystem, vatten-, gas- och eldistribution, avfallshantering, kollektivtrafik och underhåll av hamnar och flygfält under vissa förhållanden.

2 Målsättning och de viktigaste förslagen

Propositionens målsättning är att säkerställa att såväl konkurrensmyndigheterna som den myndighet som har ålagt tjänsteförpliktelsen har möjligheter att övervaka användningen av de ersättningar som har betalats för tillhandahållandet av tjänsten. Den gällande lagen gäller endast företag vars omsättning överstiger 40 miljoner euro, men i praktiken kan också mindre företag få en betydande offentlig finansiering för tillhandahållande av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. En omsorgsfull och kostnadseffektiv användning av allmänna medel på ett så ändamålsenligt sätt som möjligt är en naturlig utgångspunkt i all myndighetsverksamhet. Också i de ovan nämnda EG-rättsakterna förpliktats myndigheterna uttryckligen att övervaka att överkompensation för tillhandahållandet av tjänsten inte förekommer. Överkompensation är i praktiken ett statligt stöd som är oförenligt med den gemensamma marknaden och det måste därför i de flesta fall återkrävas av tjänsteleverantören. Den föreslagna skyldigheten att upprätta en särredovisningskalkyl ger en färdig ram för hur övervakningen av ersättningarna i praktiken bör ordnas. De övriga föreslagna ändringarna är närmast av teknisk natur och behandlas i samband med detaljmotiveringen.

Med ett företag som är skyldigt att ha separat redovisning avses i insynslagen två typer av företag. För det första gäller lagen företag som har beviljats särskilda eller exklusiva rättigheter och som därtill bedriver verksamhet även på andra marknader än den som den särskilda eller exklusiva rättigheten har beviljats för. För det andra avses med ett företag som är skyldigt att ha separat redovisning företag som har anförtrotts att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse och som för detta ändamål får offentlig finansiering i någon form och som också bedriver andra verksamheter än tillhandahållande av de tjänster av allmänt ekonomiskt intresse det är fråga om. Den föreslagna lagändringen berör inte de förstnämnda företagens skyldighet att ha separat redovisning. Ett företag som hör till den senare gruppen

och som har ålagts att tillhandahålla tjänster ska inte heller i fortsättningen vara skyldigt att ha separat redovisning, om

1) på företagets verksamheter tillämpas någon annan nationell bestämmelse om separat redovisning som utfärdats på basis av Europeiska gemenskapens lagstiftning eller gemenskapens förordning om separat redovisning (t.ex. elmarknadslagen),

2) företagets tjänster inte är ägnade att nämnvärt påverka handeln mellan Europeiska gemenskapens medlemsstater,

3) den ersättning som har betalats för tjänsten i sin helhet har beviljats som de minimistöd, eller

4) utförandet av tjänsten har anförtrotts ett företag med iakttagande av ett öppet och icke-diskriminerande förfarande och den offentliga finansieringen som företaget får har beviljats för en bestämd tid.

Om inget av de ovan angivna fyra förutsättningarna uppfylls, har ett företag som har ålagts att tillhandahålla en offentlig tjänst skyldighet att ha separat redovisning. Företag vars omsättning är minst 40 miljoner euro ska som förut vara särredovisningsskyldiga enligt 6 §. Det nya i förslaget är att företag, vars omsättning understiger 40 miljoner euro ska upprätta en särredovisningskalkyl enligt 6 a §. För offentliga kreditinstitut är motsvarande gräns en balansomslutning på 800 miljoner euro.

Utgångspunkten för skyldigheten att ha separat redovisning enligt 6 a § föreslås vara densamma som i 6 §: intäkterna från och kostnaderna för olika verksamheter ska särredovisas. På så sätt kan myndigheten förvissa sig om att den ersättning som ska betalas inte överstiger de faktiska kostnaderna för tillhandahållandet av tjänsten, inklusive en rimlig vinst.

Resultaträkningarna och tilläggsuppgifterna för de särredovisade verksamheterna enligt 6 § i insynslagen är enligt samma paragraf offentliga. Däremot föreslås inte att i nya 6 a § införs en motsvarande bestämmelse, utan det föreslås att på särredovisningskalkylen enligt denna paragraf tillämpas lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999).

Om företaget inte har sådana ”olika verksamheter” som definieras i 2 § 6 punkten i

insynslagen, dvs. alla dess verksamheter är tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, förutsätter övervakningen av överkompensation inte särredovisning av konton. Denna utgångspunkt enligt 2005 års beslut har tillämpats också i detta lagförslag. Om ett företag har flera skyldigheter att tillhandahålla offentliga tjänster (men inte olika verksamheter), kan tjänsteuppdragsgivaren enligt egen prövning kräva motsvarande uppgifter om just sitt uppdrag av företaget, men det förutsätter ett villkor tas in i uppdragsavtalet eller någon annan bindande bestämmelse.

3 Propositionens konsekvenser

Ekonomiska konsekvenser

Tillämpningen av statsstödsreglerna för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse är en rätt ny företeelse i samband med utbudet av offentliga tjänster i Finland. Nedan genomgås de områden, där 2005 års beslut har tillämpats och ges dessutom exempel på andra eventuella tjänster som bestämmelserna om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse kunde tillämpas på. I detta sammanhang är det dock inte möjligt att bedöma om den ersättning som betalas för sådana tjänster alltid är ett statligt stöd som avses i 87.1 i fördraget, utan bedömningen måste göras från fall till fall, t.ex. beträffande konsekvenserna för handeln.

Ett av de viktigaste områdena där man tillsvidare har tillämpat reglering av allmänt ekonomiskt intresse i Finland, är den sociala bostadsproduktionen. I anknytning till den har miljöministeriet gjort en utredning om de bostadspolitiska stöden och deras förenlighet med EU-rätten (publicerad 5.9.2007). Eftersom största delen av finansieringen beviljas i form av räntestöd, är det svårt att entydigt fastställa det slutliga beloppet av det stöd som årligen beviljas. Den sociala bostadsproduktionen sköts i Finland av cirka 470 allmännyttiga företag och cirka 1200 kommunala bolag. Dessa sammanslutningars verksamhetsområde är att låta bygga, anskaffa och erbjuda bostäder till ett rimligt pris. Sammanslutningarna kan inte intäktsföra annan avkastning från verksamheten än en rim-

lig avkastning på ägarens egna tillgångar. Om avkastningens storlek utfärdas närmare bestämmelser av statsrådet. Den föreslagna lagändringen påverkar ha ringa konsekvenser för dessa företag, eftersom de antingen inte har olika verksamheter eller redan förut hör till lagens tillämpningsområde. Stödet som är avsett för boende och som inte beviljas företag utan hushållen direkt, dvs. cirka 90 % av de bostadspolitiska stöden, faller utanför tillämpningsområdet för gemenskapens regler om statligt stöd och insynslagen.

Inom arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde har genomförts några projekt som hör till lagens tillämpningsområde, bland annat i anslutning till försörjningsberedskapen. Som exempel kan nämnas lagen om skyddsupplag för brännatorv (321/2007). På årsnivå uppgår kostnaderna för skyddsupplag av torv till maximalt 3,6 miljoner euro. Andra exempel är Finpro ry:s internationaliseringstjänster, uppdraget att koordinera klustren för kompetenscentrumprogrammet (ca 2,5 miljoner euro per år) samt skyldigheterna att tillhandahålla offentliga tjänster enligt elmarknadslagen (386/1995), bland annat nättinnehavarens nätutvecklingskyldighet.

Exempel på tillämpning inom jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde är fiskeriförsäkringssystemet samt vilt- och fiskeriforskningsinstitutets verksamhet. Eventuellt kunde också komma ifråga t.ex. vattenförsörjningsåtgärder, skogscentralernas anskaffning av information om skogstillgångarna samt administreringen av Lantbruksföretagarnas pensionsanstalts system för förtidspensionering.

Skyldigheter att tillhandahålla offentliga tjänster inom kommunikationsministeriets förvaltningsområde har uppfyllts bland annat för upprätthållande av förbindelsefartygstrafiken i skärgården. Avsikten har varit att i enlighet med lagen om främjande av skärgårdens utveckling sörja för att skärgårdens fasta befolkning till sitt förfogande har en med hänsyn till boendeförhållandena, utkomstbetingelserna och skötseln av nödvändiga angelägenheter erforderlig trafik- och transportservice, som är så smidig som möjligt samt avgiftsfri eller prismässigt skälig. Den transportservice som erbjuds skärgår-

dens bofasta befolkning är gratis och de transportavgifter som tas ut av andra än den bofasta befolkningen har varit skälig. I ordnandet av förbindelsefartygstrafiken har tillämpats kommissionens riktlinjer för det statliga stödet till sjöfarten (EUT C 13, 17.1.2004, s. 3) och i samband därmed rådets förordning (EEG) nr 3577/92 om tillämpning av principen om frihet att tillhandahålla tjänster på sjötransportområdet inom medlemsstaterna (cabotage).

Ett typiskt exempel är också upprätthållandet av olönsamma lokala flygrutter, om trafikförbindelserna inte annars kan ordnas på ett tillfredsställande sätt. Offentliga organisationer kan stödja en regelbunden flygtrafik endast via skyldigheten att tillhandahålla offentliga tjänster och upphandling i anslutning därtill. Skyldigheten att tillhandahålla offentliga tjänster ger möjlighet att garantera en fortsatt flygtrafik i avlägsna regioner och regioner under utveckling då flygtrafiken kan anses vara livsviktig för regionens ekonomi.

Inom social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde kunde eventuella tjänster av allmänt ekonomiskt intresse vara vissa sjukhusjänster, blodtjänst, uppbyggande av elektroniska patientarkiv och ibruktagande av elektroniska recept.

Enligt propositionen ökar antalet företag som är skyldiga att ha separat redovisning. För närvarande uppskattas det att endast ett högst trettiofem företag ska omfattas av bestämmelserna. Detta beror på att en avsevärd del av de tjänster som ingår i begreppet "tjänster av allmänt ekonomiskt intresse" i Finland produceras antingen som myndighetens eget arbete eller som köptjänst genom konkurrensutsättning enligt lagen om offentlig upphandling (348/2007), nedan upphandlingslagen. Då finns det i princip inget behov av att kalla tjänsterna tjänster av allmänt ekonomiskt intresse och inte heller att särskilt ålägga tjänsteleverantören skyldighet att tillhandahålla offentliga tjänster. I regel har tjänsteleverantören då inte heller skyldighet att ha separat redovisning.

Tjänster av allmänt ekonomiskt intresse tillhandahålls ofta av offentligt ägda företag. Enligt regeringsprogrammet säkerställer regeringen genom konkurrenspolitiska åtgärder att förutsättningarna för den privata och of-

fentliga serviceproduktionen är jämlika. Särredovisning bidrar till att främja detta konkurrensneutralitetsmål. Iakttagandet av 2005 års beslut förutsätter att innehållet i skyldigheten att tillhandahålla tjänster exakt måste definieras. Då ersättningsbeloppet dessutom övervakas genom särredovisningskalkylen, måste det offentliga företaget förtydliga sin roll som å ena sidan en leverantör av tjänster av allmänt intresse, å andra sidan en kommersiell aktör. Den tredje dimensionen är det offentliga företags eventuella roll som icke-ekonomisk aktör, dvs. som förvaltningsmyndighet, vilket också kan förutsätta särredovisning. Den sistnämnda separationen hänför sig dock inte direkt till detta lagförslag.

Det är sannolikt att en större del av den offentliga tjänsteproduktionen än för närvarande under de kommande åren kommer att läggas ut. Att en tjänst definieras som en tjänst för allmänt ekonomiskt intresse påverkar inte upphandlingslagens tillämpningsområde, vilket innebär att åläggandet att tillhandahålla offentliga tjänster utan faktisk konkurrensutsättning är ett undantag. En sådan situation skulle till exempel kunna uppstå om det inte förekommer verksamhet på marknadsmässiga villkor inom verksamhetsområdet. Då det finns flera potentiella tjänsteleverantörer, är förfarandet för offentlig upphandling det mest kostnadseffektiva alternativet för uppfyllandet av skyldigheten att tillhandahålla offentliga tjänster. Upphandlingslagen förutsätter att upphandlingskontrakten om tjänster som läggs ut konkurrensutsätts på det sätt som lagen kräver. Det finns dock undantag från konkurrensutsättningsskyldigheten. För det första tillämpas upphandlingslagen inte på avtal vars huvudsakliga syfte är något annat än upphandling (s.k. blandade avtal). För det andra anges i 8 § i upphandlingslagen särskilt de tjänster som faller utanför tillämpningsområdet. I vissa situationer är det dessutom möjligt att göra en direktupphandling utan att en annons om upphandling publiceras (27 §). Till exempel i sådana situationer då konkurrensutsättning inte har gett ett enda anbud, är det möjligt att förhandla direkt med den potentiella leverantören av den tjänst som ska upphandlas.

Då det inte inom verksamhetsområdet finns ett tillräckligt utbud för att få till stånd en verklig konkurrens, ger till exempel direktupphandling inte nödvändigtvis det kostnadseffektivaste slutresultatet. Speciella särdrag är också förknippade med offentlig-privata partnerskap (s.k. Public Private Partnership PPP och Institutional Public Private Partnership IPPP) samt långvariga koncessioner. Om tjänsten däremot skulle levereras som en offentlig tjänst som måste tillhandahållas, skulle skyldigheten att ha separat redovisning på årsnivå möjliggöra en övervakning av att ersättningen är rimlig. Förfarandet skulle också möjliggöra att ersättningen för tjänsten överensstämde med EG:s regler om statligt stöd. I vissa fall kan det helt enkelt vara fråga om att ett stöd beviljas, utan att det gäller upphandling av tjänster enligt upphandlingslagen.

Hur många företag som i framtiden kommer att omfattas av förslaget, beror å sin sida på hur gemenskapens rättspraxis utvecklas. Det verkar dock som om det i vissa situationer skulle vara befogat att samtidigt granska tillämpningen av såväl upphandlingslagstiftningen som bestämmelserna om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. För denna slutsats talar åtminstone följande faktorer: Enligt artikel 5.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EEG) nr 1370/2007 om kollektivtrafik på järnväg och väg och om upphåvande av rådets förordning (EEG) nr 1191/69 och (EEG) nr 1107/70 ska behöriga myndigheter tilldela avtal om allmän trafik på grundval av ett konkurrensutsatt anbudsförfarande. I punkt 23 i ingressen till kommissionens 2005 års beslut konstateras uttryckligen att beslutet inte påverkar tillämpningen av gällande gemenskapsbestämmelser inom området offentlig upphandling.

Konsekvenser för företagen

Propositionen innebär att mindre företag än tidigare blir tvungna att särredovisa olika verksamheter, dvs. verksamhet som omfattas av skyldigheten att tillhandahålla offentliga tjänster och annan rent kommersiell verksamhet. Denna skyldighet gäller dock redan på grundval av kommissionens 2005 års beslut. Om andelen tjänster av allmänt ekono-

miskt intresse har specificerats i företagets bokslut, behöver företaget naturligtvis inte göra en separat särredovisningskalkyl.

Om de uppgifter som behövs inte framgår av bokslutet, ska företaget upprätta en särredovisningskalkyl. I enkla fall är det möjligt att specificera kostnader och intäkter från olika verksamheter direkt utifrån företagets bokföringsmaterial. I så fall ökar upprättandet av en särredovisningskalkyl inte nämnvärt redovisningskostnaderna. I vissa fall kan det dock hända att upprättandet av en särredovisningskalkyl inte förutsätter att företaget fördelar sina inkomster och utgifter mer detaljerat än förut. Besvärligast är de situationer då företaget med samma personal och i samma lokaler tillhandahåller tjänsten både som tjänst av allmänt ekonomiskt intresse och som tjänst på rent kommersiella grunder, vilket leder till att lösningarna för fördelningen måste grundas på olika uppskattningar eller t.ex. på arbetstidsbokföring.

Kostnaderna för särredovisningsskyldigheten kan i sin helhet adderas till kostnaderna för tillhandahållandet av tjänsten av allmänt ekonomiskt intresse. Om upprättandet av en särredovisningskalkyl alltså medför extra kostnader för företaget, kan det få dem ersatta till fullo genom att inkludera dem i kostnaderna för uppfyllandet av skyldigheten att tillhandahålla offentliga tjänster. Enligt 2005 års beslut och rambestämmelser kan som kompensierbara kostnader för uppfyllandet av skyldigheten att tillhandahålla offentliga tjänster beaktas alla kostnader för tillhandahållandet av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. Därför orsakar särredovisningsskyldigheten inga extra kostnader för företaget. Fördelningen av kostnaderna kan dock i enskilda fall variera beroende på vad tjänsteuppdragsgivaren och företaget sinsemellan har kommit överens om i fråga om sättet att finansiera tjänsten.

Särredovisningsskyldigheten gäller alltså redan med stöd av 2005 års beslut oberoende av lagändringen. Dessutom bör beaktas att tjänsteuppdragsgivarna i regel redan nu följer upp de kostnader som tjänsten orsakar för att undvika överkompensation. Syftet med propositionen är att förenhetliga sätten att övervaka ersättningen, för att företagens ska vara i en jämligare ställning än förut. En tillförlit-

lig och systematisk övervakning av ersättningarna leder till en bättre fungerande marknad i allmänhet, vilket är till fördel även för företagen.

Utlåtande om särredovisningskalkylen av en yrkesrevisor ska endast krävas om företagets bokslut har granskats av en revisor som avses i 2 § i revisionslagen (459/2007). Eftersom befrielse från val av revisor gäller endast mindre företag, är det inte ändamålsenligt att de måste välja en revisor enbart för särredovisningskalkylens skull.

Konsekvenser för myndigheterna

Propositionen anses tillsvidare inte ha någon betydande konsekvens för den offentliga ekonomin. Den kostnadsökning som följer av skyldigheten att ha separat redovisning kommer i de flesta fall att vara marginell i förhållande till de totala kostnaderna för tjänsten. De ersättningar som understiger 200 000 euro under tre års tid kan enligt 4 § 3 mom. 2 punkten betalas i form av de minimis-stöd, varvid skyldighet att ha separat redovisning inte föreligger. En effektivare övervakning av överkompensation kan medföra besparingar för den offentliga sektorn, speciellt om användningsområdet för skyldigheten att tillhandahålla offentliga tjänster i framtiden utvidgas.

Propositionen kan inte anses nämnvärt öka myndigheternas administrativa uppgifter. Däremot underlättar den tjänsteuppdragsgivarens uppgift, eftersom det i fortsättningen oberoende av företagets storlek ska framgå av insynslagen hur övervakningen av ersättningarna enligt 2005 års beslut eller rambestämmelser ska ordnas. Dessutom effektiviserar propositionen den nationella övervakningen av gemenskapens konkurrens- och statsstödsregler.

Konsekvenser för konsumenterna

De föreslagna ändringarna har inga direkta konsekvenser för konsumenterna. Företagen åläggs att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse i situationer då marknaden inte ger tillräckliga incitament att till-

handahålla tjänsterna. Syftet med tjänster av allmänt intresse kan till exempel vara att trygga tillgången på centrala tjänster i avlägsna trakter, bland annat för att tillfredsställa vissa medborgargrupperns speciella behov. Skyldigheten att tillhandahålla offentliga tjänster syftar till att tjänster av god kvalitet ska erbjudas till ett rimligt pris. Lagförslaget syftar till att tjänsterna ska ordnas på ett ändamålsenligt sätt, vilket indirekt även gynnar konsumenterna och företagen.

4 Beredningen av propositionen

Lagförslaget har beretts i en arbetsgrupp, tillsatt av arbets- och näringsministeriet (dåvarande handels- och industriministeriet), med representanter från inrikesministeriet, finansministeriet, undervisningsministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, kommunikationsministeriet, handels- och industriministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, arbetsministeriet, miljöministeriet, Kommunförbundet och Konkurrensverket.

Om arbetsgruppens förslag begärdes utlåtanden av samtliga ministerier, Ålands landskapsregering, Konkurrensverket, Finlands Näringsliv EK, Centralhandelskammaren, Finlands Kommunförbund rf, Företagarna i Finland, HTM-Tilintarkastajat ry, Föreningen CGR, Ekonomiadministrationsförbundet i Finland rf, Advokatbyrå Borenus & Kempinen Ab, Hannes Snellman Advokatbyrå Ab, Krogerus Advokatbyrå Ab och Advokatbyrå LMR Ab.

I utlåtandena förordades i stor utsträckning att ett nytt 6 a § fogas till lagen. Den fortsatta beredningen av propositionen har utförts som tjänstearbete vid arbets- och näringsministeriet. På grundval av utlåtandena har i regeringspropositionen gjorts några tillägg och preciseringar. Lagförslaget eventuella konsekvenser för Åland utreddes i samband med beredningen. Enligt justitieministeriets och Ålands landskapsregerings samstämmiga ståndpunkt föreslås inte att Ålands landskapsregering inkluderas i definitionen av offentligt samfund i insynslagen.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

1 §. Tillämpningsområde och syfte. Det föreslås att i lagens tillämpningsområde införs skyldigheten att ha separat redovisning för företag som tillhandahåller tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. Hänvisningen till direktivet om insyn uppdateras till att gälla den senaste versionen av direktivet och i paragrafen införs en hänvisning till kommissionens 2005 års beslut (2005/842/EY), som den föreslagna särredovisningsskyldigheten i huvudsak baserar sig på.

2 §. Definitioner. Det föreslås att definitionen av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse ändras så att uttrycket ”tjänster som utförs på affärsmässiga grunder” ersätts med uttrycket ”ekonomiska tjänster”. Det avgörande i definitionen är verksamhetens ekonomiska karaktär och inte den faktiska lönsamheten. Begreppet ekonomisk verksamhet kommer från gemenskapsrätten och det ska tolkas i ljuset av EG-domstolens rättspraxis. Begreppet har analyserats t.ex. i ett meddelande från kommissionen som publicerades den 20 november 2007 ”Tjänster av allmänt intresse, däribland sociala tjänster av allmänt intresse - ett nytt europeiskt åtagande”, sidorna 4–6. Den nu gällande definitionen har tagits från kommissionens meddelande Tjänster i allmänhetens intresse i Europa (2001/C 17/04).

4 §. Begränsning av tillämpningsområdet. Denna paragraf gäller undantag från de skyldigheter som har bestämts i 3 §. I 3 mom. 2 punkten föreslås ett tillägg, enligt vilket finansiering som har beviljats i form av de minimis-stöd inte ska medföra skyldighet att ha separat redovisning. I artikel 2 i rådets förordning (EG) nr 994/1998 om tillämpningen av artiklarna 92 och 93 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen på vissa slag av övergripande statligt stöd ges kommissionen möjlighet att besluta att ett stöd som understiger ett bestämt eurobelopp inte är ett sådant statligt stöd som avses i ar-

tikel 87. Med stöd av denna artikel har kommissionen utfärdat förordningen (EG) nr 1998/2006 om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i fördraget på stöd av mindre betydelse, nedan de minimis-förordningen.

På grund av de minimis-stödets ringa belopp är dess eventuella snedvridning av konkurrensen så liten att det inte ger skäl att ålägga företaget skyldighet att ha separat redovisning. Det föreslagna undantaget hänger nära samman med undantaget i 3 mom. 1 punkten, som också grundar sig på avsaknad av konsekvenser för handeln. Där bedöms dock tjänstens art, vilket inte är fallet i det föreslagna tillägget, där uppmärksamheten riktas mot ersättningsbeloppet. Enligt de minimis-förordningen kan ett företag beviljas högst 200 000 euro i de minimis-stöd under tre års tid.

Enligt 3 mom. 3 punkten tillämpas skyldighet att ha separat redovisning inte på företag som har anförtrotts att tillhandahålla en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse enligt ett öppet, genomblickbart och icke-diskriminerande förfarande. Genom ett öppet, genomblickbart och icke-diskriminerande förfarande försöker man garantera att ersättningen för tjänsten bestäms på marknadsmässiga villkor. Villkoret för ett öppet, genomblickbart och icke-diskriminerande förfarande uppfylls åtminstone då man genom förfarandet enligt upphandlingslagen kan välja mellan flera tjänstleverantörer. Upphandlingslagen tillämpas inte på s.k. blandade avtal, vars huvudsakliga innehåll är något annat än upphandling. Förfarandet är inte heller nödvändigtvis öppet, genomblickbart och icke-diskriminerande om upphandlingslagen inte tillämpas (8 § i upphandlingslagen) eller om det är fråga om direktupphandling enligt 27 §. Till exempel i sådana situationer då konkurrensutsättning inte har gett ett enda anbud, är det möjligt att förhandla direkt med den potentiella leverantören av den tjänst som skall upphandlas (27 § 1 punkten). I dessa situationer kan man genom att ålägga skyldighet att ha separat redovisning övervaka storleken av den ersätt-

ning som ska betalas i förhållande till kostnaderna och intäkterna.

I den gällande lagen har enligt 3 mom. 2 punkten alla de företag vars årliga omsättning understiger 40 miljoner euro befriats från skyldighet att ha separat redovisning. I och med den föreslagna lagändringen ska också dessa företag särredovisa kostnader och intäkter för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse och kostnader och intäkter för andra verksamheter. Innehållet i skyldigheten att ha separat redovisning för dessa företag, vars omsättning understiger 40 miljoner, ska bestämmas i en ny paragraf 6 a (annan särredovisningsskyldighet), där det föreskrivs om kraven på en särredovisningskalkyl. Enligt den nya 6 a § ska annan särredovisningsskyldighet gälla endast de företag som har befriats från den skyldighet att ha separat redovisning som har fastställts i 6 § på grund av en låg omsättning, dvs. enligt 4 § 3 mom. 4 punkten. De övriga begränsningarna av tillämpningsområdet befriar också från skyldighet att ha separat redovisning enligt nya 6 a §.

5 §. Skyldighet att medge insyn i fråga om offentliga företag. Den ändring som har föreslagits i 2 mom. är av teknisk natur och uppdaterar den hänvisning till direktivet om insyn som finns i lagen.

6 a §. Särredovisningskalkyl. Denna paragraf ska gälla företag som är skyldiga att ha separat redovisning och har en omsättning som understiger 40 miljoner euro per år och offentliga kreditinstitut med en balansslutning som understiger 800 miljoner euro. Utgångspunkten för särredovisningskalkylen är densamma som i 6 §: Kostnaderna och intäkterna för olika verksamheter ska kunna särredovisas i bokföringen för att det ska vara möjligt att övervaka att överkompensation för utförandet av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse inte förekommer.

Fastän bestämmelserna avviker rätt mycket från varandra till sin formulering, motsvarar de kalkyler som har uppgjorts genom att tillämpa dem dock i praktiken varandra i hög grad. Den största formella skillnaden mellan särredovisningskalkylerna enligt nuvarande 6 § och föreslagna 6 a § är att de förstnämnda i form av noter utgör en fast del av bokslutet,

medan de senare formellt är separata dokument, som inte hör till bokslutet.

Om de uppgifter som förutsätts i särredovisningskalkylen framgår av företagets bokslut, behövs således ingen särredovisningskalkyl, eftersom det offentliga samfund som har gett tjänsten i uppdrag kan försäkra sig om compensationens proportionalitet direkt på grundval av bokslutet.

I 1 mom. ska föreskrivas om särredovisningsskyldighetens konkreta innehåll, som är upprättande av den särredovisningskalkyl som definieras i momentet. Enligt momentet ska ett företag som annan särredovisningsskyldighet tillämpas på, för varje räkenskapsperiod upprätta en kalkyl som visar intäkterna och kostnaderna för de tjänsteverksamheter som omfattas av särredovisningsskyldigheten. Av formuleringen framgår att om företaget eventuellt bedriver flera särredovisade tjänsteverksamheter, kan dessa i kalkylen behandlas som en. Samma tanke framgår också av det sätt på vilket de olika verksamheterna har definieras i 2 § 2 mom. i insynslagen.

Särredovisningskalkylens fasta anknytning till företagets bokföring och bokslut visar redan det att kalkylen ska upprättas för det särredovisningsskyldiga företagets varje räkenskapsperiod. De intäkter och kostnader som ska särredovisas periodiseras således till räkenskapsperiodens intäkter och kostnader på motsvarande sätt som i den resultaträkning som ingår i företagets bokslut.

I 2 och 3 mom. ska föreskrivas om särredovisningskalkylens struktur. Momentets formulering och motiveringen av momentet stöder delvis på formuleringarna i artikel 5 i kommissionens 2005 års beslut (2005/842/EG).

I särredovisningskalkylen är det fråga om en intäkts- och kostnads-kalkyl, där de kostnader som har orsakats av tjänsteverksamheterna avdras från intäkterna från verksamheterna. Till dessa kostnader hör alla rörliga kostnader för tillhandahållandet av tjänsterna samt den del av de fasta kostnaderna som kan hänföras till tjänsteverksamheterna. Dessutom kan som kostnader för investeringar avdras avskrivningar och finansieringskostnader som hänför sig till investeringar till den del investeringarna kan betraktas som nöd-

vändiga för tillhandahållandet av tjänsterna. Särredovisningskalkylen ska basera sig på företagets bokföring och när den görs ska i tillämpliga delar iaktas gällande bokföringsbestämmelser och god bokföringssed. Vid hänförandet av kostnaderna ska orsaksprincipen tillämpas så långt som möjligt, dock så att i praktiken beaktas de tekniska och ekonomiska gränser som företagets interna redovisning ställer för frambringande av sådan information. Hänförandet av kostnaderna måste i praktiken ofta baseras på olika bedömningar. Om grunderna för dessa bedömningar måste på samma sätt som om de övriga tillämpade särredovisningsgrunderna ges en tillräcklig utredning i kalkylen.

Företaget har också rätt att i särredovisningskalkylen som en kalkylmässig post avdra en fastställd rimlig avkastning på eget kapital som är bundet i tjänsteverksamheterna. Det i Europeiska unionen antagna förbudet mot överkompensation till tjänsteleverantörerna betyder inte att för tjänsterna får tas ut en ersättning som högst motsvarar självkostnadspriset. I kommissionens beslut av år 2005 definieras rimlig avkastning. I artikel 5 (4) i beslutet konstateras det att med rimlig avkastning avses "en kapitalavkastning som är anpassad till den eventuella risk som företaget utsätter sig för eller den frihet från risk som det åtnjuter på grund av statens ingripande, särskilt om staten beviljar exklusiva eller särskilda rättigheter. I regel ska avkastningen inte vara högre än den genomsnittliga avkastningen i den berörda sektorn under de senaste åren. I sektorer där det inte finns något företag som är jämförbart med det företag som anförtrots tillhandahållandet av tjänsten av allmänt ekonomiskt intresse kan det företaget jämföras med företag i andra medlemsstater eller, vid behov, med företag i andra sektorer, under förutsättning att varje sektors särdrag beaktas. För att fastställa vad som utgör en rimlig vinst kan medlemsstaterna införa incitamentskriterier som framför allt är relaterade till kvaliteten på den tjänst som tillhandahållits och produktivitetsökningar." Definitionen ger således rätt mycket spelrum att fastställa den rimliga avkastningen från fall till fall. Det ligger naturligtvis i företagets intresse att så väl som möjligt motivera den avkastningsprocent som har till-

lämpats i särredovisningskalkylen för att inte senare bli tvunget att via återkrav återbetala till det offentliga samfundet sådana ersättningar för tillhandahållande av tjänsterna som betraktas som överkompensationer.

Hur detaljerad särredovisningskalkylen ska vara beror i sista hand på de särredovisade verksamheternas art och omfattning. Kalkylen kan i sig vara till och med mycket komprimerad men ska också då åtföljas av tillräckliga specifikationer i form av fotnoter eller motsvarande. Med tanke på kalkylens tydlighet och analyseringen rekommenderas allmänt taget att företaget vid uppgörandet av kalkylen i princip iakttar samma noggrannhet som i sin resultaträkning för motsvarande räkenskapsperiod.

Om skyldigheten och tidtabellen för inlämnande av särredovisningskalkylen ska föreskrivas i 4 mom. Kalkylen ska lämnas till det offentliga samfund som ansvarar för uppdragsgivningen av tjänsten inom två månader efter att företagets bokslut för motsvarande räkenskapsperiod har fastställts.

Med beaktande av särredovisningskalkylens fasta anknytning till företagets bokföring och myndigheternas behov att förvissa sig om att beräkningarna är tillförlitliga och riktiga är det motiverat att föreskriva att bokslutet för motsvarande räkenskapsperiod också ska lämnas till myndigheten i samband med särredovisningskalkylen.

Tjänster av allmänt ekonomiskt intresse är vanligtvis till sin natur sådana att tillhandahållandet av dem avtalas för flera år åt gången. Det är ändamålsenligt att ordna övervakningen för att undvika överkompensation enligt företagets räkenskapsperioder. En årlig övervakning förutsätts även i kommissionens 2005 års beslut och rambestämmelser.

Det kan emellertid också bli fråga om ett projekt av engångsnatur, där den offentliga sektorns finansiering riktas till en enskild investering. Som ett exempel kan nämnas en situation då intäkterna från en tjänst av allmänt intresse kan utnyttjas till att täcka de löpande kostnader av tillhandahållandet av tjänsterna, men där inledningen, utvidgningen eller fortsättningen av verksamheten förutsätter en sådan investering som inte kan genomföras utan offentligt stöd. Därför ska i paragrafen föreskrivas om möjligheten att

avvika från den formella skyldigheten att lämna en särredovisningskalkyl, när understödet riktar sig till ett projekt av engångsnatur. Ett offentligt samfund måste även då ovillkorligen försäkra sig om att det får korrekta och tillräckliga uppgifter om projektets kostnader och intäkter. Enligt förslaget ska sättet och tidpunkten för lämnandet av uppgifter i dessa fall ske enligt det offentliga samfundets prövning.

Dessutom ska i samma moment föreskrivas om att revisorsutlåtande ska fogas till särredovisningskalkylen, något som också avser att hjälpa myndigheterna att bedöma kalkylens riktighet och tillförlitlighet. Av utlåtandet ska åtminstone framgå om särredovisningskalkylen har upprättats på det sätt som bestämmelserna i denna lag förutsätter och i utlåtandet ska också tas ställning till eventuella brister i kalkylen.

Revisorsutlåtande ska endast krävas då företagens bokslut har granskats av en i 2 § i revisionslagen (459/2007) avsedd revisor. I praktiken innebär det en CGR- eller GRM-revisor eller en CGR- eller GRM-sammanslutning. Den nuvarande revisionslagen, som trädde i kraft den 1 juli 2007, bygger på principen om yrkesmässig revision. Den så kallade lekmannarevision som möjliggörs av den tidigare revisionslagen från år 1994 är möjlig endast under en övergångsperiod fram till utgången av år 2011, dock tillsvidare med undantag för föreningar. Samtidigt befriades de minsta sammanslutningarna, dvs. sammanslutningar som understiger storleksgränserna enligt 4 § 2 mom. i den nuvarande revisionslagen, från revisions-skyldighet. De nämnda gränserna, varav en får överträdas, är rätt små: omsättning 200 000 euro, balansomslutning 100 000 euro och antalet anställda i medeltal tre. Företag av den storleken behöver alltså enligt lagen i fortsättningen ingen revisor alls. Där- emot kan de fram till slutet av ovan nämnda övergångsperiod ha enbart en lekmannarevisor eller också har de frivilligt valt en yrkesrevisor enligt 2 §. De sist nämnda kan allmänt taget antas att ha bättre förutsättningar att ge ett tillförlitligt utlåtande om särredovisningskalkylen än lekmännen, vars kunskap om redovisning i praktiken varierar. Å ena sidan är det motiverat att också de minsta

företagen vid bedömningen av särredovisningskalkylen utnyttjar kunskapen hos de yrkesrevisorerna som verkar utan lagstadgad förpliktelse men å andra sidan är det inte ändamålsenligt att av företag av den storleken kräva yrkesrevision enbart för att bekräfta särredovisningskalkylen. På ovan nämnda grunder har den andra meningen i 3 mom. formulerats så att en yrkesrevisors utlåtande om kalkylen ska ges endast då företaget har utsett en sådan revisor.

I 5 mom. föreslås ett motsvarande bemyndigande att utfärda förordning som det som ingår i gällande 6 § 4 mom. Genom statsråd-förordning kan således noggrannare föreskrivas om innehållet i särredovisningskalkylen. Detta framgår av bemyndigandets formulering, som inte heller i den nya paragrafen till sin form direkt förpliktar statsrådet ("kan föreskrivas"). Den föreslagna formuleringen tryggar dock möjligheten att senare ge närmare anvisningar, om det anses nödvändigt.

7 §. Bevaring av uppgifter Enligt lagförslaget införs i paragrafen ett nytt 3 mom., där det ska föreskrivas om skyldighet för det offentliga samfundet som har gett tjänsten i uppdrag att bevara uppgifter. Kommissionens rätt att övervaka stöden regressivt har i procedurförordningen 659/1999 tidsmässigt begränsats till tio år. För att visa att statsstödsreglerna har iakttagits ska det offentliga samfundet under denna tid bevara alla behövliga uppgifter, som till exempel uppgifterna om fastställandet, utbetalningen och övervakningen av ersättningarna samt resultaträkningarna enligt 6 § och särredovisningskalkylerna enligt 6 a §.

9 §. Årsrapporterna från offentliga industriföretag. I 4 mom. byts på grund av omorganisering inom statsförvaltningen handels- och industriministeriet ut mot arbets- och näringsministeriet.

2 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2010.

Enligt övergångsbestämmelsen i 57 § 4 mom. i revisionslagen kan man i ett kommunägt bolag använda en OFR-revisor högst

för den mandattid som går ut den 31 december 2012. Därför föreslås att i lagen tas in en övergångsbestämmelse, enligt vilken skyldigheten att skaffa ett revisorsutlåtande om särredovisningskalkylen även ska gälla de fö-

retag, som utnyttjar ovan nämnda övergångsbestämmelse i revisionslagen.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

Lag

om ändring av lagen om skyldighet att medge insyn i och lämna uppgifter om vissa företags ekonomiska verksamhet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 24 januari 2003 om skyldighet att medge insyn i och lämna uppgifter om vissa företags ekonomiska verksamhet (19/2003) 1 §, 2 § 2 mom. d punkten, 4 § 3 mom., 5 § 2 mom. och 9 § 4 mom. samt
fogas till 4 § ett nytt 4 mom., till lagen en ny 6 a § och till 7 § ett nytt 3 mom. som följer:

1 §

Tillämpningsområde och syfte

Denna lag gäller insynen i de finansiella förbindelserna mellan finländska offentliga samfund och vissa företag, skyldigheten att ha separat redovisning för företag som tillhandahåller tjänster av allmänt ekonomiskt intresse samt statens skyldighet att lämna uppgifter till Europeiska gemenskapernas kommission.

Lagens syfte är att säkerställa kommissionens och de nationella myndigheternas möjligheter att övervaka efterlevnaden av gemenskapens regler om konkurrens och statligt stöd i den mening som avses i kommissionens direktiv 2006/111/EG om insyn i de finansiella förbindelserna mellan medlemsstater och offentliga företag samt i vissa företags ekonomiska verksamhet, nedan direktivet om insyn, och i kommissionens beslut

2005/842/EG om tillämpningen av artikel 86.2 i EG-fördraget på statligt stöd i form av ersättning för offentliga tjänster som beviljas vissa företag som fått i uppdrag att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse.

2 §

Definitioner

 I 1 mom. 5 punkten avses med

d) *tjänster av allmänt ekonomiskt intresse* ekonomiska tjänster som avses i artiklarna 16 och 86 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, och som bedöms ligga i allmänhetens intresse enligt särskilda kriterier och som därför omfattas av särskilda förpliktelser från offentliga samfunds sida.

4 §

Begränsning av tillämpningsområdet

Den skyldighet att ha separat redovisning som avses i 3 § 2 mom. tillämpas inte heller på

1) företag vad beträffar tjänster som inte kan påverka handeln mellan Europeiska gemenskapens medlemsstater i nämnvärd omfattning,

2) företag, som för utförande av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse har betalats en ersättning som i dess helhet är ett sådant stöd av mindre betydelse (de minimis-stöd) som avses i artikel 2 i rådets förordning (EG) nr 994/1998 om tillämpningen av artiklarna 92 och 93 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen på vissa slag av övergripande statligt stöd,

3) företag som enligt ett öppet, genomskådligt och icke-diskriminerande förfarande anförtratts att tillhandahålla en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse enligt artikel 86.2 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, om den offentliga finansieringen oavsett dess form har beviljats för en viss tidsperiod,

4) företag, vars omsättning under vardera av de två sista räkenskapsperioderna före det år under vilket det åtnjuter en särskild eller exklusiv rättighet som beviljats av ett offentligt samfund enligt artikel 86.1 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, eller under vilket det anförtratts att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse enligt artikel 86.2 i det nämnda fördraget understiger 40 miljoner euro; för offentliga kreditinstitut ska dock motsvarande tröskelvärde vara en balansomslutning på 800 miljoner euro.

Ett företag som med stöd av 3 mom. 4 punkten i denna paragraf har befriats från skyldigheten att ha separat redovisning ska upprätta en särredovisningskalkyl som avses i 6 a §, om företaget får offentlig finansiering för tillhandahållande av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse.

5 §

Skyldighet att medge insyn i fråga om offentliga företag

Om omsättningen för ett offentligt industriföretag som avses i 2 § 1 mom. 4 punkten för den senast avslutade räkenskapsperioden har överskridit 250 miljoner euro, gäller i fråga om de uppgifter som omfattas av skyldigheten att medge insyn vad som bestäms i artikel 8 i direktivet om insyn.

6 a §

Särredovisningskalkyl

Företag som avses i 4 § 4 mom. ska för varje räkenskapsperiod upprätta en kalkyl som visar intäkterna och kostnaderna för de tjänsteverksamheter som omfattas av särredovisningsskyldigheten (*särredovisningskalkyl*).

I särredovisningskalkylen ska som intäkter ingå samtliga intäkter från den särredovisade tjänsteverksamheten. Från dessa intäkter avdras alla rörliga kostnader för tillhandahållandet av tjänsterna samt den del av de fasta kostnaderna som kan hänföras till tjänsteverksamheten.

Avskrivningar och finansieringskostnader som hänför sig till investeringar är avdragbara kostnader i kalkylen till den del dessa investeringar är nödvändiga för tillhandahållandet av tjänsten. I särredovisningskalkylen kan dessutom som en kalkylmässig avdragspost avdras en angiven rimlig avkastning på eget kapital som är bundet till tjänsteverksamheten. De tillämpade särredovisningsprinciperna ska specificeras i kalkylen.

Särredovisningskalkylen och bokslutet för motsvarande räkenskapsperiod ska lämnas till det offentliga samfund som har gett tjänsten i uppdrag, inom två månader efter att bokslutet har fastställts. Om företagens bokslut har granskats av en i 2 § i revisionslagen

(459/2007) avsedd revisor, ska till särredovisningskalkylen också fogas revisorsutlåtande om kalkylen. Med avvikelse från vad som föreskrivs i detta moment, kan det offentliga samfundet bestämma att de uppgifter som ingår i särredovisningskalkylen lämnas på något annat sätt, om finansiering har beviljats för genomförande av ett projekt av engångsnatur.

Om det mer detaljerade innehållet i särredovisningskalkylen kan föreskrivas genom förordning av statsrådet.

7 §

Bevaring av uppgifter

Det offentliga samfund som har gett tjänsten i uppdrag ska i minst tio år bevara alla sådana uppgifter som behövs för att visa att överkompensation för tjänsten inte har förekommit. Uppgifterna ska tillställas kommissionen på dennas skriftliga begäran.

9 §

Årsrapporterna från offentliga industriföretag

Ministerierna ska tillstålla arbets- och näringsministeriet informationen i så god tid att den kan vidarebefordras till kommissionen inom den tidsfrist som föreskrivs i denna paragraf.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Utöver vad som föreskrivs i 6 a § 4 mom. ska revisorsutlåtandet under åren 2008–2012 fogas till särredovisningskalkylen också när företagets bokslut har granskats av en OFR-revisor enligt lagen om revisorer inom den offentliga förvaltningen och ekonomin (467/1999).

Helsingfors den 16 oktober 2009

Republikens President

TARJA HALONEN

Näringsminister *Mauri Pekkarinen*

Lag

om ändring av lagen om skyldighet att medge insyn i och lämna uppgifter om vissa företags ekonomiska verksamhet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 24 januari 2003 om skyldighet att medge insyn i och lämna uppgifter om vissa företags ekonomiska verksamhet (19/2003) 1 §, 2 § 2 mom. d punkten, 4 § 3 mom., 5 § 2 mom. och 9 § 4 mom. samt
fogas till 4 § ett nytt 4 mom., till lagen en ny 6 a § och till 7 § ett nytt 3 mom. som följer:

Gällande lydelse

1 §

Tillämpningsområde och syfte

Denna lag gäller insynen i de finansiella förbindelserna mellan finländska offentliga samfund och vissa företag samt statens skyldighet att lämna uppgifter till Europeiska gemenskapernas kommission.

Lagens syfte är att säkerställa kommissionens möjligheter att övervaka efterlevnaden av gemenskapens regler om konkurrens och statligt stöd i den mening som avses i kommissionens direktiv 80/723/EEG om insyn i de finansiella förbindelserna mellan medlemsstater och offentliga företag samt i vissa företags ekonomiska verksamhet, nedan direktivet om insyn, sådant det lyder ändrat genom direktiv 85/413/EEG, 93/84/EEG och 2000/52/EG.

Föreslagen lydelse

1 §

Tillämpningsområde och syfte

Denna lag gäller insynen i de finansiella förbindelserna mellan finländska offentliga samfund och vissa företag, *skyldigheten att ha separat redovisning för företag som tillhandahåller tjänster av allmänt ekonomiskt intresse* samt statens skyldighet att lämna uppgifter till Europeiska gemenskapernas kommission.

Lagens syfte är att säkerställa kommissionens och de nationella myndigheternas möjligheter att övervaka efterlevnaden av gemenskapens regler om konkurrens och statligt stöd i den mening som avses i kommissionens direktiv 2006/111/EG om insyn i de finansiella förbindelserna mellan medlemsstater och offentliga företag samt i vissa företags ekonomiska verksamhet, nedan direktivet om insyn, *och i kommissionens beslut 2005/842/EG om tillämpningen av artikel*

86.2 i EG-fördraget på statligt stöd i form av ersättning för offentliga tjänster som beviljas vissa företag som fått i uppdrag att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse.

2 §

Definitioner

I 1 mom. 5 punkten avses med

d) tjänster av allmänt ekonomiskt intresse tjänster som avses i artiklarna 16 och 86 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, och som utförs på affärsmässiga grunder men som bedöms ligga i allmänhetens intresse enligt särskilda kriterier och som därför omfattas av särskilda förpliktelser från offentliga samfunds sida.

4 §

Begränsning av tillämpningsområdet

Den skyldighet att ha separat redovisning som avses i 3 § 2 mom. tillämpas inte heller på

1) företag vad beträffar tjänster som inte kan påverka handeln mellan Europeiska gemenskapens medlemsstater i nämnvärd omfattning,

2) företag, vars omsättning under vardera av de två sista räkenskapsperioderna före det år under vilket det åtnjuter en särskild eller exklusiv rättighet som beviljats av ett offentligt samfund enligt artikel 86.1 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, eller under vilket det anförtrots att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse enligt artikel 86.2 i det nämnda fördraget understiger 40 miljoner euro; för offentliga kreditinstitut skall dock motsvarande tröskelvärde vara en balansslutning på 800 miljoner euro, eller

3) företag som enligt ett öppet, genomskådligt och icke-diskriminerande förfarande anförtrots att tillhandahålla en tjänst av all-

2 §

Definitioner

I 1 mom. 5 punkten avses med

d) tjänster av allmänt ekonomiskt intresse ekonomiska tjänster som avses i artiklarna 16 och 86 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, och som bedöms ligga i allmänhetens intresse enligt särskilda kriterier och som därför omfattas av särskilda förpliktelser från offentliga samfunds sida.

4 §

Begränsning av tillämpningsområdet

Den skyldighet att ha separat redovisning som avses i 3 § 2 mom. tillämpas inte heller på

1) företag vad beträffar tjänster som inte kan påverka handeln mellan Europeiska gemenskapens medlemsstater i nämnvärd omfattning,

2) företag, som för utförande av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse har betalats en ersättning som i dess helhet är ett sådant stöd av mindre betydelse (de minimis-stöd) som avses i artikel 2 i rådets förordning (EG) nr 994/1998 om tillämpningen av artiklarna 92 och 93 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen på vissa slag av övergripande statligt stöd,

3) företag som enligt ett öppet, genomskådligt och icke-diskriminerande förfarande anförtrots att tillhandahålla en tjänst av

mänt ekonomiskt intresse enligt artikel 86.2 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, om den offentliga finansieringen oavsett dess form har fastställts för en viss tidsperiod.

allmänt ekonomiskt intresse enligt artikel 86.2 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, om den offentliga finansieringen oavsett dess form har *beviljats* för en viss tidsperiod,

4) företag, vars omsättning under vardera av de två sista räkenskapsperioderna före det år under vilket det åtnjuter en särskild eller exklusiv rättighet som beviljats av ett offentligt samfund enligt artikel 86.1 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, eller under vilket det anförtrotts att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse enligt artikel 86.2 i det nämnda fördraget understiger 40 miljoner euro; för offentliga kreditinstitut skall dock motsvarande tröskelvärde vara en balansomslutning på 800 miljoner euro.

Ett företag som med stöd av 3 mom. 4 punkten i denna paragraf har befriats från skyldigheten att ha separat redovisning ska upprätta en särredovisningskalkyl som avses i 6 a §, om företaget får offentlig finansiering för tillhandahållande av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse.

5 §

Skyldighet att medge insyn i fråga om offentliga företag

Om omsättningen för ett offentligt industriföretag som avses i 2 § 1 mom. 4 punkten för den senast avslutade räkenskapsperioden har överskridit 250 miljoner euro, gäller i fråga om de uppgifter som omfattas av skyldigheten att medge insyn vad som bestäms i 1993 års ändring av direktivet om insyn.

5 §

Skyldighet att medge insyn i fråga om offentliga företag

Om omsättningen för ett offentligt industriföretag som avses i 2 § 1 mom. 4 punkten för den senast avslutade räkenskapsperioden har överskridit 250 miljoner euro, gäller i fråga om de uppgifter som omfattas av skyldigheten att medge insyn vad som bestäms i *artikel 8 i direktivet om insyn.*

6 a §

Särredovisningskalkyl

Företag som avses i 4 § 4 mom. ska för varje räkenskapsperiod upprätta en kalkyl som visar intäkterna och kostnaderna för de tjänsteverksamheter som omfattas av särredovisningsskyldigheten (särredovisnings-

kalkyl).

I särredovisningskalkylen ska som intäkter ingå samtliga intäkter från den särredovisade tjänsteverksamheten. Från dessa intäkter avdras alla rörliga kostnader för tillhandahållandet av tjänsterna samt den del av de fasta kostnaderna som kan hänföras till tjänsteverksamheten.

Avskrivningar och finansieringskostnader som hänför sig till investeringar är avdragbara kostnader i kalkylen till den del dessa investeringar är nödvändiga för tillhandahållandet av tjänsten. I särredovisningskalkylen kan dessutom som en kalkylmässig avdragspost avdras en angiven rimlig avkastning på eget kapital som är bundet till tjänsteverksamheten. De tillämpade särredovisningsprinciperna ska specificeras i kalkylen.

Särredovisningskalkylen och bokslutet för motsvarande räkenskapsperiod ska lämnas till det offentliga samfund som har gett tjänsten i uppdrag, inom två månader efter att bokslutet har fastställts. Om företagets bokslut har granskats av en i 2 § i revisionslagen (459/2007) avsedd revisor, ska till särredovisningskalkylen också fogas revisorsutlåtande om kalkylen. Med avvikelse från vad som föreskrivs i detta moment, kan det offentliga samfundet bestämma att de uppgifter som ingår i särredovisningskalkylen lämnas på något annat sätt, om finansiering har beviljats för genomförande av ett projekt av engångsnatur.

Om det mer detaljerade innehållet i särredovisningskalkylen kan föreskrivas genom förordning av statsrådet.

7 §

Bevaring av uppgifter

7 §

Bevaring av uppgifter

Det offentliga samfund som har gett tjänsten i uppdrag ska i minst tio år bevara alla sådana uppgifter som behövs för att visa att överkompensation för tjänsten inte har förekommit. Uppgifterna ska tillställas kommissionen på dennas skriftliga begäran.

9 §

Årsrapporterna från offentliga industriföretag

Ministerierna skall tillställa handels- och industriministeriet informationen i så god tid att den kan vidarebefordras till kommissionen inom den tidsfrist som föreskrivs i denna paragraf.

9 §

Årsrapporterna från offentliga industriföretag

Ministerierna ska tillställa *arbets- och näringsministeriet* informationen i så god tid att den kan vidarebefordras till kommissionen inom den tidsfrist som föreskrivs i denna paragraf.

*Denna lag träder i kraft den 20 .
Utöver vad som föreskrivs i 6 a § 4 mom. ska revisorsutlåtandet under åren 2008–2012 fogas till särredovisningskalkylen också när företagets bokslut har granskats av en OFR-revisor enligt lagen om revisorer inom den offentliga förvaltningen och ekonomin (467/1999).*
